

УДК 378.016.091.39-028.26/.27:81 [:378-021.67-054.6

Васецька Л. І.

**ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ОПТИМІЗАЦІЇ
МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМЦІВ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ**

У статті аналізуються основні інноваційні форми організації навчального процесу на мовній кафедрі підготовчого факультету. Обґрунтовується взаємозв'язок між використанням нових засобів навчання мови іноземців і рівнем сформованості у них мовних знань та навичок. Визначені проблемні напрямки, які потребують дослідження на сучасному етапі впровадження інноваційних освітніх технологій.

Ключові слова: інноваційна освітня технологія, медіа презентація, технічні та навчальні засоби, оптимізація мовної підготовки.

Протягом останнього десятиліття в методиці викладання української мови як іноземної відбулося багато змін, обумовлених інформатизацією освітнього простору, впровадженням інноваційних технологій у навчальний процес мовних кафедр, у тому числі й на підготовчих факультетах українських вишів [3].

Активне використання нових освітніх технологій у практиці викладання нерідної мови іноземцям на довузівському етапі навчання відкриває як нові можливості для оптимізації навчального процесу на цьому етапі, так і ставить перед викладачами-методистами завдання, які спрямовані на розробку нових форм і методик викладання іноземної мови,

Вагомим внеском у дослідження даної проблематики стали наукові праці таких зарубіжних і вітчизняних дослідників-методистів, як Дж. Дейвіс, С. Каннігем, Дж. Найт, Е. Полат, Е. Тоффлер, М. Свайн, Я. О. Д'ячкова, О. В. Никитенко, А. О. Кравченко, Н. Ю. Іщук, Г. Е. Міхненко, О. М. Муханова, О. В. Шепелева, О. Г. Гаврилук та ін. Більшість авторів відмічають популярність і значення освітніх проектів з дистанційного навчання, on-line курсів з мови, проектів віртуальних мовних курсів (Г. Е. Міхненко, О. М. Леонова, О. В. Никитенко, А. О. Кравченко). Часто ефективність формування іншомовної комунікативної компетенції у іноземців пов'язується з використанням таких сучасних засобів навчання, як Інтернет-ресурси (О. М. Муханова, О. В. Шепелева, Н. В. Деревянченко), описуються можливості та переваги використання у навчанні мови електронних підручників і посібників, веб-сайтів кафедр, медіа презентацій (Б. І. Глазов, Д. О. Ловцов, Н. Ю. Іщук, О. Ю. Ткаченкота ін.) [1; 4; 6]. Проте стверджується, що "рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, присутність українських інформаційних ресурсів – недостатньою" [2, с. 105]. У науковій літературі значна увага приділяється дидактичним та методичним можливостям інноваційних технологій, їхній ролі у підвищенні мотивації вивчення мови, формуванню "інтелектуальної мобільності" [5, с. 185], соціально-психологічним проблемам організації освіти в умовах широкого застосування цих технологій (Г. Б. Панфілова), акцентується увага на дидактичних перевагах нових засобів навчання (Т. Л. Савчук), визначається провідне місце Інтернет-комунікації в процесі навчання іноземної мови (О. М. Муханова, О. В. Шепелева), стверджується необхідність і доцільність застосування цифрових технологій при вивченні мови, доводиться актуальність створення типових електронних підручників з мови (Н. Ю. Дроздович).

Отже, аналіз останніх досліджень з проблем впровадження інноваційних технологій в навчальний процес мовних кафедр довів, що інновації у галузі освіти – це процес, який не тільки трансформує існуючі моделі навчання, а й потребує перегляду дидактичних основ викладання мови у межах цієї моделі, дослідження та обґрунтування використання

нових форм її організації.

Мета нашої статті – по-перше, аналіз основних нових форм організації навчального процесу для оптимізації мовної підготовки іноземців на підготовчому факультеті, по-друге, визначення напрямків науково-методичних досліджень з проблеми впровадження інноваційних освітніх технологій.

Інноваційні форми організації навчального процесу передбачають широке й активне використання таких засобів навчання як:

- друкуванні видання;
- електронні видання;
- комп'ютерні навчальні системи у звичайному та мультимедійному варіантах;
- аудіальні навчально-інформаційні матеріали;
- відеонавчальні матеріали;
- дистанційні практикуми;
- тренажери.

Саме розширення технічних і навчальних засобів мовних кафедр сприяє активному впровадженню на їхній базі нових форм організації навчального процесу.

Зазначимо, що на сьогоднішній день найбільш прогресивним напрямом використання інформаційно-комп'ютерних технологій у сфері освіти є мультимедійні технології. Оптимізація мовної підготовки іноземців здійснюється, у першу чергу, завдяки використанню мультимедійних технологій на різних етапах проведення практичних та лекційних занять з мови.

У широкому сенсі “мультимедіа” означає спектр інформаційних технологій, що використовують різноманітні програмні та технічні засоби з метою найбільш ефективного впливу на студента (що став одночасно і читачем, і слухачем, і глядачем). Завдяки застосуванню в мультимедійних продуктах і послугах одночасної дії, графічної, аудіо (звукової) і візуальної інформації – ці засоби володіють великим емоційним зарядом і активізують увагу студентів.

Як показала практика, широке застосування названих технологій здатне різко підвищити результативність активних методів навчання для всіх форм організації навчального процесу: як на етапі самостійної підготовки студентів, так і на лекціях (на довузівському етапі – це навчальні лекції з мови за фахом та з курсу країнознавства), та на практичних заняттях.

З досвіду роботи, ми можемо сказати, що ефективно використовувати навчальний матеріал з мультипрезентацією не лише на практичному занятті, а й під час відпрацювання студентом пропущеного заняття: студент (у нашому випадку – це студент довузівського етапу) в змозі підготувати й освоїти пропущений мовний матеріал більш якісно, якщо цей матеріал подано у новій формі з використанням мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу. Науковцями-методистами встановлено, що у ході усного викладення матеріалу за хвилину слухач сприймає і здатний обробити до однієї тисячі умовних одиниць інформації, а в разі “підключення” органів зору – до 100 тисяч таких одиниць.

Мультимедійні продукти надають широкі можливості для різних аспектів навчання. Основними можливостями та перевагами мультимедійних засобів у разі їх застосування у навчальному процесі є:

- одночасне використання декількох каналів сприймання студента в процесі навчання, за рахунок чого досягається інтеграція інформації, що доставляється різними органами чуттів;
- можливість симулювати складні комунікативні ситуації;
- візуалізація абстрактної інформації шляхом динамічного представлення мовного матеріалу;
- можливість розвинути когнітивні структури та інтерпретації студентів.

Як основний технічний засіб мультимедійних технологій, безумовно, виступає комп'ютер, оснащений необхідним програмним забезпеченням і мультимедійним проектором, дисплеєм або SMART-TV. Звісно, що комп'ютер не замінює собою викладача, а є лише засобом здійснення педагогічної діяльності, його помічником. Проте, зауважимо, що при використанні мультимедіа істотно змінюється роль викладача: він починає більш ефективно використовувати навчальний час, зосередивши увагу на індивідуальній допомозі студентам, на обговоренні інформації, на розвитку у них творчого підходу.

Завдяки своїм можливостям мультимедійні технології можуть застосовуватися під час проведення практично всіх видів навчальних занять.

Розглянемо кілька основних аспектів використання комп'ютерних навчальних систем у звичайному й мультимедійному варіантах як засобів оптимізації мовної підготовки іноземних студентів під час проведення різних видів занять з мови. По-перше, у процесі навчання аудіювання лекції за фахом або під час проведення лекції з курсу "Країнознавство" викладач, маючи у своєму розпорядженні обмеження на час, пояснює основні поняття та викладає текстову інформацію, дає направляючі вказівки, завдання з роз'ясненням, надає чіткі алгоритми виконання завдання або освоєння мовного матеріалу. У цих умовах для підвищення якості й ефективності збільшується значення візуалізації навчальної інформації. Лекції у форматі PowerPoint підвищують наочність, інтерес до теми, що вивчається, полегшують сприйняття, допомагають структурувати новий навчальний матеріал. Істотним є те, що зникає необхідність ведення студентами конспектів, оскільки вся навчальна інформація подається їм у електронному вигляді.

По-друге, мультимедійні презентації навчального матеріалу активно використовуються у нас на різних етапах практичних занять: як на етапі введення нового матеріалу, так і на етапі перевірки освоєного – для узагальнення вивченого. Побудова процесу навчання з залученням аудіо коментарів, відео, анімації дозволяє поступово, крок за кроком роз'яснювати найскладніші процеси в розвитку мовних реалій, а музичний супровід приносить естетичне задоволення і підвищує якість навчальної інформації.

Зауважимо, що і на етапі відпрацювання та закріплення мовного матеріалу важливо підключати аудіальні та відеонавчальні матеріали, а також такі засоби як мовні тренажери, або їх ще називають мовленнєві тренінги. Важливо, щоб мовні тренажери було представлено в електронному варіанті для роботи у комп'ютерному класі. Як наслідок, якість і ступінь засвоєння студентами навчального матеріалу істотно зростає. Відмічено позитивне гальмування процесу забування і стабілізацію відтворення студентами навчальної інформації з часом. Виявилася тенденція зростання темпів засвоєння знань студентами тих груп, де заняття проводилось з використанням нових засобів навчання.

По-третє, під час самостійної аудиторної або позааудиторної роботи у комп'ютерному класі, а також в аудиторії, де встановлено інтерактивний проектор або телевізор уможливорюється реалізація індивідуального підходу – нові інтерактивні технічні засоби дозволяють студентам працювати з кольоровими ілюстраціями та анімацією, з аудіо матеріалом у своєму ритмі, формувати навички самонавчання, самоконтролю та пошуку інформації.

Використання персонального комп'ютера як технічного засобу в навчанні мови дозволяє студенту займатися освоєнням мовного матеріалу не тільки у межах наданого викладачем, а й розвивати навички самопідготовки, розширюючи цей матеріал завдяки Інтернету, роботі з web-сайтом кафедри, з матеріалами електронної бібліотеки тощо.

Викладачі мовної кафедри стали широко використовувати комп'ютерні програми як засіб для об'єктивного оцінювання і виявлення рівня мовної підготовки студентів-іноземців під час проведення контролю та як засіб економії часу на виявлення прогалин у знаннях студентів на етапі перевірки засвоєння мовного матеріалу або у процесі самостійної роботи на практичному занятті. Для студентів самостійна робота на

комп'ютері стає особистісною і важливою, коли тестування вивченого мовного або мовленнєвого матеріалу є засобом самовиявлення помилок і роботи над ними та, безумовно, дає впевненість у високій об'єктивності оцінювання. Все це позитивно впливає на підвищення рівня міцності знань студентів та мотивацію до вивчення мови.

І, насамкінець, окреслимо проблеми, які потребують нагального вирішення у зв'язку з впровадженням нових освітніх технологій на довузівському етапі вивчення мови. Як було вище сказано, навчальний процес на мовних кафедрах багатьох ВНЗ України забезпечено різними ефективними технічними засобами: комп'ютерами, інтерактивними дошками, проекторами, дисплеями тощо. Проте ці засоби використовуються, на жаль, не у повному обсязі їх можливостей. Причин цьому, на нашу думку, декілька. По-перше, створено недостатньо електронних підручників, електронних посібників та інших електронних навчально-методичних матеріалів, які б забезпечували реалізацію поставлених навчальних цілей на різних етапах вивчення мови іноземцями, зокрема, на довузівському етапі навчання. По-друге, недостатньо розроблено методик зі створення названих матеріалів та роботи з ними. По-третє, необхідно обґрунтувати методичні принципи ефективного використання презентаційних мультимедійних навчальних матеріалів та запропонувати методичні прийоми і засоби раціонального використання електронних навчальних матеріалів у форматі комунікативного підходу до викладання нерідної мови іноземцям.

Зауважимо, що усі названі нами проблеми можливо успішно вирішити, перш за все, за умови наявності відповідних методик викладання нерідної мови з використанням мультимедійних освітніх технологій. І, головне, якщо є кваліфіковані фахівці, підготовлені для роботи на засадах цих методик. Звідси, актуальною для кафедр мовної підготовки стає організація координаційної роботи з кафедрою інформатики щодо створення педагогічної школи підвищення кваліфікації викладачів мовної кафедри з курсу інформаційно-програмних комп'ютерних технологій у освітньому процесі ВНЗ.

Таким чином, по-перше, забезпечення якості мовної підготовки іноземних студентів на рівні міжнародних стандартів можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання з широким й активним використанням сучасних засобів оптимізації навчального процесу. По-друге, використання нових засобів навчання при викладанні мови іноземцям створює умови для ефективної самореалізації особистості та суттєво покращує мотивацію до вивчення нерідної мови.

Перспективи подальшого дослідження у даному напрямку вбачаємо в обґрунтуванні методичних вимог до моделей навчання, які базуються на використанні інформаційних, мультимедійних технологій. Дані моделі навчання нерідної мови мають урахувувати і етапи вивчення мови, і специфіку використання мультимедіа, як засобу навчання, а також чітко визначати роль і місце викладача у принципово нових умовах викладання дисципліни.

Використана література:

1. Глазов Б. И., Ловцов Д. А. Компьютеризированный учебник – основа новой информационно-педагогической технологии / Б. И. Глазов, Д. А. Ловцов // Педагогика. – 1995. – С. 156-164.
2. Дьячкова Я. О. Информатизация процесса навчання професійно спрямованого англомовного говоріння // Вища освіта України у контексті інтеграції о європейського освітнього простору. – Вип. 37-1. – Т. V (73). – К. : Гнозис, 2017. – С. 102-113.
3. Закон України: Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/tu/537-16>.
4. Іщук Н. Ю. Мультимедійні технології у викладанні англійської мови / Н. Ю. Іщук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2000. – С. 159-170.
5. Михненко Г. Є. Информационный ресурс системы дистанционного обучения как инструмент формирования интеллектуальной мобильности будущих инженеров / Г. Є. Михненко // Вища освіта

України у контексті інтеграції о європейського освітнього простору. – Вип. 37-1. – Т. V (73). – К. : Гнозис, 2017. – С. 185-195.

6. Ткаченко О. Ю. Використання інформаційних технологій у процесі формування комунікативних навичок іноземних студентів / О. Ю. Ткаченко // Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. 19 квітня 2017 р. – Харків : ХНМУ, 2017 – С. 289-293.

Васецкая Л. И. Инновационные образовательные технологии как фактор оптимизации языковой подготовки иностранцев на довузовском этапе обучения.

В статье анализируются основные инновационные формы организации учебного процесса на языковых кафедрах довузовского этапа обучения. Обосновывается взаимосвязь между использованием новых средств обучения языку иностранцев и уровнем сформированности у них языковых знаний и навыков. Определяются проблемные направления, которые необходимо исследовать на современном этапе внедрения инновационных образовательных технологий.

Ключевые слова: инновационная образовательная технология, медиапрезентация, технические и учебные средства, оптимизация языковой подготовки.

Vasetska L. I. Innovative educational technologies as a factor in optimizing the language preparation of foreigners at the pre-university stage of training.

The article deals with the main innovative forms of organization of the educational process at the language department of the preparatory faculty. The interrelation between the use of new language learning tools for foreigners and the strength of their language knowledge and skills is substantiated. The problem areas, which require research at the present stage of implementation of the innovative educational technologies, are outlined.

Keywords: innovative educational technology, media presentation, technical and teaching methods, optimization of language preparation.

УДК 378.016:811.111'373

Гладка І. А.

**НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА ОСНОВІ КОРПУСІВ ПАРАЛЕЛЬНИХ ТЕКСТІВ**

У статті окреслено основні проблеми визначення поняття “корпус текстів”; розглядаються можливості застосування здобутків корпусної лінгвістики в іношомовному навчанні майбутніми педагогами; висвітлено їх основні здобутки, переваги. Проблеми визначення корпусу текстів пов’язана з активним упровадженням корпусного підходу в сучасній лінгвістиці.

Ключові слова: корпус текстів, корпусна лінгвістика, методика викладання іноземних мов, лінгводидактика, фрейм.

Проблеми визначення корпусу текстів пов’язана з активним упровадженням корпусного підходу в сучасній лінгвістиці. Це вимагає розв’язання низки філософських і теоретико-методологічних питань теорії корпусу, і насамперед потребує визначення фундаментальне поняття корпусної лінгвістики – корпус текстів. Дискусії щодо визначення корпусу виявляють співіснування різних концепцій у сучасній корпусній лінгвістиці, що зумовлюють теоретичні принципи планування й практичні засади використання корпусів. Зокрема наявність вузького й широкого розуміння терміна “корпус текстів” є причиною існування двох основних підходів до встановлення періодизації, передумов формування й визначення статусу корпусної лінгвістики в сучасному мовознавстві, англійському, українському мовленні.

Справді, фонетичні, просодичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні, прагматичні, стилістичні, комунікативні, сполучні властивості лексем є вивідними